NÕUKOGU SOOVITUS,

11. juuli 2017,

milles käsitletakse Rootsi 2017. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2017. aasta lähenemisprogrammi kohta

(2017/C 261/26)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ([1]) eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ([2]) eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Komisjon võttis 16. novembril 2016 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2017) algust. Euroopa Ülemkogu kiitis 9.–10. märtsil 2017 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 16. novembril 2016 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Rootsit ühena nendest liikmesriikidest, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

(2) 2017. aasta aruanne Rootsi kohta avaldati 22. veebruaril 2017. Selles hinnati Rootsi edusamme nõukogu poolt 12. juulil 2016 vastu võetud riigipõhiste soovituste täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovituste järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 22. veebruaril 2017. Komisjoni analüüsi põhjal võis järeldada, et Rootsil esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige põhjustab juba niigi ülehinnatud eluasemehinna pidev tõus koos kodumajapidamiste kasvava võlakoormusega ebakorrapärase korrektsiooni riski. Ehkki pankade kapitaliseerituse tase paistab olevat piisav, võib ebakorrapärane korrektsioon mõjutada ka finantssektorit, sest kasvab pankade riskipositsioon kodumajapidamiste hüpoteekidest. Sellises olukorras võib tekkida välismõju naaberriikides, kuna Rootsi panganduskontsernidel on Põhjamaades ja Balti riikides süsteemne tähtsus. Rootsi ametiasutused mõistavad kuhjuvaid riske ning viimastel aastatel on võetud meetmeid hüpoteeklaenude kasvu ohjeldamiseks ja elamuehituse laiendamiseks. Siiski ei ole seni astutud poliitilistest sammudest piisanud, et hoida ära elamuehitussektori ülekuumenemine. Endiselt esineb poliitilisi lünki eluasemega seotud maksustamise valdkonnas, makrotasandi usaldatavusjärelevalve õigusraamistikus ning kitsaskohtade kõrvaldamises uute eluasemete pakkumises ja olemasoleva eluasemefondi tõhusas kasutamises.

([1]) EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.
([2]) ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

(3) Rootsi esitas oma 2017. aasta riikliku reformikava ja 2017. aasta lähenemisprogrammi 28. aprillil 2017. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.

(4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi võeti arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 ([1]) artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovituste rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, milles käsitletakse seda, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.

(5) Rootsi suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2017. aasta lähenemisprogrammis on valitsus ette näinud, et 2017. aastal saavutatakse eelarve ülejääk 0,3 % SKPst ja kogu programmiperioodi vältel järgitakse jätkuvalt keskpika perioodi eelarve-eesmärki – struktuurset eelarvepuudujääki 1 % SKPst. 2017. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 2017. aastal 39,5 %-le ja jätkama langust, jõudes 2020. aastal 31,4 %-le SKPst. Peamisteks jõududeks valitsemissektori võla suhte vähenemises SKPsse on kindel majanduskasv ja riigi rahanduse usaldusväärsus. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Komisjoni 2017. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2017. aastal ülejäägis 0,4 % SKPst ja 2018. aastal ülejäägis 0,8 % SKPst ning seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki ületama. Tuginedes 2017. aasta lähenemisprogrammi hindamisele ja võttes arvesse komisjoni 2017. aasta kevadprognoosi, on nõukogu arvamusel, et 2017. ja 2018. aastal Rootsi täidab stabiilsuse ja kasvu pakti sätted.

(6) Kodumajapidamiste võlakoormus on jätkanud tõusu juba niigi kõrgelt tasemelt. Kodumajapidamiste võlakoormus kasvas 2016. aastal 7,1 %, jõudes 86 %ni SKPst ja umbes 180 %ni netotulust. Seda põhjustas peamiselt eluasemehindade tõusuga seotud kõrgema hüpoteegiga laenu võtmine. Võlatasemete jaotus on muutunud üha ebaühtlasemaks – suur osa hiljuti hüpoteeklaenu võtnud kodumajapidamisi (2016. aastal 16,4 %) on võtnud laenuks kuni 600 % oma netotulust. Valitsus on võtnud mõned asjakohased makrotasandi usaldatavusjärelevalve meetmed – sh uute hüpoteeklaenude amortiseerimise nõuete kasutuselevõtmine 2016. aastal – kuid jääb ebaselgeks, kas neil on keskpikas perspektiivis piisav mõju. 2017. aasta veebruaris käivitas valitsus õigusloome protsessi makrotasandi usaldatavusjärelevalve asutuse seadusest tuleneva mandaadi laiendamiseks, et asutus saaks tulevikus võtta õigeaegselt võimalikke makrotasandi usaldatavusjärelevalve meetmeid ja kasutada laiemat vahendivalikut. Õigusaktide täiendused jõustuvad eelduste kohaselt 2018. aasta veebruariks. Maksusoodustuste kohandamine, näiteks piirates järk-järgult hüpoteeklaenude intressimaksete maksustatavast tulust mahaarvamise võimalusi või tõstes korduvaid omandimaksusid, aitaks piirata kodumajapidamiste võla kasvu, kuid valitsusel ei ole selles valdkonnas edu olnud.

(7) Rootsis on alates 1990ndate aastate keskpaigast eluasemehinnad kiirelt ja püsivalt tõusnud. Nende hindade kiire ja püsiv kasv jätkub, eelkõige peamistes linnapiirkondades. Seda on põhjustanud muu hulgas koduomandi ja hüpoteekvõla leebe maksustamine, soodsad laenutingimused koos hüpoteekide suhteliselt madala amortisatsioonimääraga ja valitsev eluasemenappus. See nappus on seotud eluasemeturu struktuurse ebatõhususega. Eluasemeehitus on jätkuvalt suurenenud, kuid ei suuda seni kaugeltki täita vajadust uusehituste järele. Valitsuse 22 punktist koosnev eluasemeturu kava on suunatud mõnede eluasemenappuse põhjuste kõrvaldamisele, sisaldades meetmeid ehituseks kättesaadava maa suurendamiseks, ehituskulude vähendamiseks ja planeerimisprotsessi lühendamiseks. Kuid piisavat tähelepanu ei pöörata mõnele muule struktuursele ebatõhususele, sh nõrgale konkurentsile ehitustööstuses. Eluasemenappust süvendavad olemasoleva elamufondi tõhusat kasutamist takistavad tõkked. Rootsi rangelt reguleeritud renditurg põhjustab ummikseisu, kus ühed on turul ja teised sinna ei pääse, kuid üüri määramise paindlikumaks muutmiseks ei ole võetud mingeid märkimisväärseid poliitikameetmeid. Omakoduturul vähendavad suhteliselt kõrged kapitali kasvutulu maksud koduomanike liikuvust. Viidi läbi ajutine

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

kapitali kasvutulu maksude tähtaja pikendamise reform, kuid selle mõju jääb arvatavasti piiratuks. Kättesaadavate ja taskukohaste eluasemete puudus võib piirata ka liikuvust tööturul ja sisserändajate edukat tööturule integreerimist, suurendades põlvkondadevahelist ebavõrdsust.

(8) 2016. aastal oli Rootsi tööhõive määr üks liidu kõrgeimatest (81,2 %), samal ajal kui pikaajalise töötuse määr oli üks madalaimatest. Probleemid aga püsivad – näiteks madala kvalifikatsiooniga isikute ja väljastpoolt ELi saabuvate sisserändajate integreerimine tööturule ning väljaspool ELi sündinud naiste märkimisväärse tööhõivelõhe vähendamine. Rootsi on teinud suuri jõupingutusi varjupaigataotlejate vastuvõtmisel ning pagulaste ja muude sisserändajate integreerimisel. Olukorda paistab olevat võimalik veelgi parandada, sest 2016. aastal töötas või õppis 90 päeva pärast tutvustusprogrammi läbimist vaid kolmandik selles osalenuist, ning senini puudub igakülgne lähenemisviis vastavate kvalifikatsioonide tunnustamisele ja nende juhtimisele.

(9) 2015. aasta OECD rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi (PISA) uuringu kohaselt on 15aastaste põhioskused aastatepikkuse languse järel tõusnud. Kuid kesiste tulemustega õpilaste osakaal on ikka veel liidu keskmise lähedal ja õpilaste sotsiaal-majandusliku taustaga seotud tulemuslõhe on laienenud. Valitsuse käivitatud meetmed õpitulemuste parandamiseks ja võrdsustamiseks nõuavad pingsat seiret ning algatusi äsjasaabunud sisserändajatest õpilaste koolisüsteemi integreerimiseks.

(10) Komisjon on Euroopa poolaasta (2017) raames Rootsi majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2017. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2017. aasta lähenemisprogrammi ja 2017. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Rootsile esitatud soovituste järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Rootsi eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandusjuhtimist.

(11) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2017. aasta lähenemisprogrammiga tutvunud ja on arvamusel, [1] et Rootsi täidab stabiilsuse ja kasvu pakti.

(12) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2017. aasta riikliku reformikava ja 2017. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovituses 1,

SOOVITAB Rootsil võtta 2017. ja 2018. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tegeleda kodumajapidamiste võlakoormusega seotud ohtudega, eelkõige piirates järk-järgult hüpoteeklaenude intressimaksete maksustatavast tulust mahaarvamise võimalusi või tõstes korduvaid omandimaksusid, piirates samal ajal ülemäärase võla ja sissetuleku suhtega laenude andmist. Soodustada eluasemeinvesteeringuid ja parandada eluasemeturu tõhusust, sealhulgas muutes üürihindade kehtestamine paindlikumaks ja vaadates üle kapitali kasvutulu maksu ülesehituse.

Brüssel, 11. juuli 2017

Nõukogu nimel

eesistuja

T. TÕNISTE

[1] Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.